

ŠALCERNIS

Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija

Nr. 80 2011 m. Gruodis

Mindaugo LAPELĖS nuotrauka, 2011 m.

Kunigo J. Šoblicko iniciatyva sumūryta ir ši akmeninė šventorių juosianti tvora su Kristaus kančios stotimis. Prie pirmos stotelės sienos pritvirtintoje lentelėje parašyta:
„ANT ATMINTIES LAJMINGAJ PABAJKTO DEWINOLIKTO AMŽIO,
NUO UZGIMIMO CHRYSUSO JŽGANYTOJAUS SWIETO 1901 M“.

Peras Angelstamas, Imantas Lazdinis, Virgilijus Monsevičius ir Henrikas Gudavičius Čepkeliuose. Nuo pirmųjų svarstymų apie gaisrų reikšmę Dainavos krašto ekosistemoms, iki šiomet uždegto pirmo kontroliuojamo gaisro praėjo dešimt metų.
Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka, 1992 m.

Mesk į priekį, visados rasi...

Taip savo vaikus ir anūkus mokė Gervėčių krašto šviesuolis ir visų galų meistras Vladas Ravaitis. Geri darbai nelieka be atpildo, jie randa atgarsį žmonių širdyse ir prisimenami ne vienos kartos gyvenime. Marcinkonių etnografinis ansamblis kartu su Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovės folkloro ansambliu „Vilnelė“ šį rudenį paminėjo šimtąsias Marcinkonių krašto šviesuolio Juozo Averkos gimimo metines. Dėdė Juozas buvo vienas iš Marcinkonių ansamblio kūrėjų 1971 m., daugelio to meto Vilniaus folkloro ansamblių vedlys Dzūkijos dainų keliais. Tačiau kažin ar marcinkoniškiai būtų garsėję visame Vilniaus krašte savo kova už lietuviybę, jei ne Marcinkonių klebono Jono Šoblicko veikla XIX ir XX a. sandūroje. Šiais metais sukanka 140 metų nuo šio Lietuvos šviesuolio, patrioto, knygnešio gimimo ir 105 m. nuo jo mirties. O Subartonių kaimo bendruomenė valstybinės kultūros paveldo komisijos pirmininkės Gražinos Drėmaitės iniciatyva prisiminė lietuviybei nemažai nusipelnusio savo kraštiečio, žinomo lenkų kalbininko, tautosakininko, etnologo ir muzikologo Jano Karlovičiaus 175 – asias gimimo metines. Šiam įvykiui atminti kaimo pakraštyje šalia kapinaičių iškilo tautodailininko Antano Česnulio išdrožta stela.

Prisimindami praeitį, turime nepamiršti ir ateities. Kuklų Dzūkijos nacionalinio parko dvidešimtmetį papuošė neeilinis įvykis – kartu su Čepkelių rezervatu tapome dvyliktuoju Europoje žinomo PAN Parkų tinklo nariu. Tai aukštas Čepkelių rezervato gamtos natūralumo ir nacionalinio parko pastangų plėtoti gamtai palankų turizmą įvertinimas. Kartu tai ir geras krašto pristatymas, efektyvesnė gamtotvarka ir naujų verslo galimybių paieška. Tik nuo mūsų visų priklauso, ar deramai pasinaudosime jomis, bet tai jau vertins ateinančios kartos. Mesk į priekį, visados rasi...

“Tu kregždele mėlynoji...”

Juozui Averkai – 100 metų

Dainininką Juozą Averką visi prisimena besišypsantį ir geranorišką. Ir pats dėdė Juozas apie savo gyvenimą taip sako: „Dainuodavom, ar tau gerai, ar blogai – vis dainuojai. Per šienapjūtę Gudo šaly susidarydavo tikri chorai... Pavasarį dainuodavom laukuose. Veži mėšlą, arklys eina pamažu, į kalnelį kokį kai užkops, atsidūsti ir uždainuoti: „Tu kregždele mėlynoji, tu aukštai lakioji...“

Besiklausant Juozo Averkos dainų ir poringių atrodo, kad visas jo gyvenimas buvo linksmas. Betgi ne. Net aštuoniolika metų kentėjo Juozas Averka Užpoliarės šaltį, kartu su kitais tremtiniais tiesė geležinkelį „Pečiorlage“. Sugrįžus į Lietuvą – nauji įsikūrimo vargai. Ir šioks toks prisitaikymas prie sovietinės valdžios, kad galima būtų dirbti mėgiamą darbą. Tai iš kur tas geranoriškumas ir toji šypsena?

Etnologas Norbertas Vėlius, nuoširdžiai stebėjęs mardasaviškiu Petru Zalansku ir dainininke Anele Čepukiene iš Puodžių kaimo, rašė, kad liaudies dainininkų jautrumas yra savotiška sunkaus jų darbo

*J. Averka švenčia 80 metų jubiliejų
Mokytojų namuose Vilniuje, 1991 m.*

ir vargo kompensacija. Jie supranta, kad pačius brangiausius dalykus žmogus gauna veltui, todėl ir reikia džiaugtis pavasariu, reikia dėkoti Saulei, reikia su visais gyventi draugiškai. O juk tą patį jaučia ir Juozas Averka: užtraukia arkliukas sunkų vežimą į kalną, o atsidūsta tai jis, važnyčiotojas, atsidūsta ir uždainuoja. Apie kregždele, kuri ten, aukštai ir laisvėje... Anelė Čepukienė, kurios tautosakos ir kūrybos rinktinę „Oi tu kregždele“ spaudai parengė Norbertas Vėlius, šitaip rašė: „Kai aš sulaukdavau šilto pavasarėlio, tai išsprukdavau iš tų karčių dūmų į laukus ir miškus. Ten eidama rasdavau gražiausių gėlelių. Aš ėjau takeliu ar pievų pakraščiu, tai, rodos, mane kiekviena gėlė kvietė pas save: „Ateik, našlaitėle, aš tave paguosiu, aš tave nuraminsiu. Tai buvo mano visa linksmybė...“

Gražūs, nepameluoti yra liaudies dainininkų prisiminimai. Ir galvodami dabar apie marcinkoniškio Juozo Averkos gyvenimą, apie jo gerumą, apie jo dainas, mes vėl galime pakartoti, ką sakė Norbertas Vėlius: esame kaip tie strazdai, lesantys putino uogas. Saulė ir gerų žmonių dainos godoja žydintį putiną, o mes rudenį tik sulekiame ir lyg strazdai lesame raudonas uogas. Kokia gyva etnologo metafora. Ir kaip aišku, kad šitoks prisipažinimas turi saugoti mūsų pačių gerumą.

Henrikas GUDAVIČIUS

Nuotraukos iš Laimos PURLIENĖS archyvo.

Juozas Averka su žmona, Gintaru ir Rimgaudu 1954-01-16 tremtyje.

Ugnis gamtai ne priešas

Saulėtą 2011 m. spalio 18 d. Lietuvos – Baltarusijos pasienyje, Musteikos girininkijos pakraštyje į dangų kilo gaisro dūmų kamuoliai. Čia, buvusio Pariečės karinio poligono teritorijoje, liepsnojo viržynai, kuriuos padegė ne koks piktavališ, o Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių rezervato darbuotojai. Ši tetervinų išsaugojimui svarbi teritorija tvarkoma nuo 2006 m., kai 34,5 ha plote buvusiuose atvirose viržynuose buvo iškirsti jau ūgtelėję berželiai ir pušys, sukurtos atviros aikštelės tetervinų tuokvietėms. Nuo to laiko, padedant Druskininkų miškų urėdijai ir kitiems savanoriams talkininkams, vyksta nuolatinė kova su beržų ir drebulių atžalomis – pjauname krūmapjovėmis, o pastaraisiais metais ir tam pritaikytu traktoriumi. Anglijoje ir kai kuriose kitose Europos šalyse viržynų atkūrimui ir palaikymui naudojami gaisrai, tad direktoriaus pavaduotojui Eugenijui Drobeliui kilo mintis šią gamtotvarkos priemonę pritaikyti ir Lietuvoje. Remiantis kaimyninės Latvijos gamtosaugininkų patirtimi deginant karinio Adaži poligono viržynus, 2009 m. rudenį pavyko gauti Aplinkos ministerijos leidimą eksperimento tvarka išdeginti 12 ha viržynų. Tačiau dėl trumpo deginimui tinkamo periodo ir nepalankių gamtinių sąlygų pasinaudoti šiuo leidimu pavyko tik šiemet.

Su ugnimi juokauti negalima, todėl buvo pasiruošta rimtai. Pirmajame Lietuvoje gamtotvarkiniame deginime dalyvavo 25 žmonės – direkcijos darbuotojai, Druskininkų miškų urėdijos miškininkai, budėjo gaisrinė, buvo įspėti

pasieniečiai. Traktorius aparė deginimui numatytas kalveles ir stiprokas pietų vėjas pradėjo ginti liepsnas per viržynų plotus. Ugnis buvo gana paklusni ir kastuvais darbuotis daug neprireikė – gaisrą, stebint visai šalia budėjusiems Gudijos pasieniečiams, suvaldyti pavyko. Kaip ugnis paveiks buvusio viržyno gyvybę ir kaip mūsų pastangas tvarkant buveines įvertins patys tetervinai, galėsime pamatyti jau ateinančiais metais, kai atidžiai stebėsime augalijos atsikūrimą. Tačiau svarbios patirties jau turime dabar – patirties, kuri bus reikalinga netolimoje ateityje, nes PAN parkų ekspertai rekomendavo iki 2014 m. atlikti žemutinio gaisro panaudojimo pušynų monokultūroms pertvarkyti eksperimentą bent 5 ha pušyno.

Gaisrų svarbą Dzūkijos šilams ir pelkėms nuolat pabrėždavo ir ilgametis Čepkelių rezervato darbuotojas šviesios atminties dr. Virgilijus Monsevičius, dar 2007 m. žurnale „Mūsų girios“ rašęs: „Vis daugiau gamtininkų ima suvokti, kad gaisrai yra neatskiriama gamtinių procesų dalis, kad jų eliminavimas yra grubus žmogaus kišimasis į natūralius gamtinius procesus [...] saugomose gamtinėse teritorijose [...]“. Senųjų gaisrų randai antrą šimtmetį skaičiuojančių pušų kamienuose ar Anglijos (nuo žodžio *anglėti*) plynė Čepkelių raiste primena, kad gamtai savaiminiai gaisrai yra ne stichinė nelaimė, o natūralus miškų ir aukštapelkių ekosistemas veikiantis faktorius, kad ugnis gamtai ne priešas.

Mindaugas LAPELĖ

Ginto KIBIRKŠČIO nuotrauka.

Laukinės gamtos link

Žmogaus veiklos mažai paliesti pelkynai, natūralią struktūrą išsaugoję miškai, kalnų ekosistemos – tai Europos laukinės gamtos fragmentai, apie kurių buvimą daugelis europiečių net neįsivaizduoja. Šios natūralios teritorijos yra tarsi salos, prieglobstis daugeliui retų bei nykstančių gyvūnų ir augalų. Jos svarbios ne tik biologinei įvairovei, bet teikia ir nemažą ekonominę, socialinę, kultūrinę naudą greta gyvenančioms žmonių bendruomenėms, sunku įvertinti ir dvasinį tokių vietų poveikį modernaus gyvenimo nualintiems žmonėms. Tačiau tokių efektyviai saugomų laukinės gamtos teritorijų, nesuskaldytų į fragmentus, metai iš metų mažėja, nors saugomų teritorijų tinklas Europoje gana išplėtotas. Todėl Pasaulinis gamtos fondas (WWF) ir Olandijos laisvalaikio kompanija Molecaten 1997 m. sukūrė PAN (Protected Area Network – saugomų teritorijų tinklo) Parkų fondą, apjungiančią įvairias Europos saugomų teritorijų įtakos grupes – aplinkosaugininkus, vietos gyventojų bendruomenes, verslininkus. Šios iniciatyvos tikslas – išsaugoti vertingiausias Europos laukinės gamtos teritorijas, Taip pat vystant tvarų turizmą. Tačiau PAN parku gali

tapti tik saugomos teritorijos, kurių plotas didesnis nei 20 000 ha ir kuriose yra ne mažiau kaip 10 000 ha natūralios laukinės gamtos branduolys, kurių atitikimą aukštiems PAN parkų gamtos saugojimo ir gamtai palankaus turizmo vystymo standartams įvertina nepriklausomi ekspertai.

2011 m. rugsėjo 14–16 d. Estijoje, Piarnu mieste, vyko tradicinis PAN parkų tinklui priklausančių saugomų teritorijų renginys „Europos laukinės gamtos dienos 2011“, kuriame dalyvavo ir Lietuvos atstovai. Renginio pabaigoje buvo paskelbta, kad šis elitinis Europos saugomų teritorijų klubas pasipildė dvyliktuoju nariu. PAN parko tinklo žemėlapyje atsirado Čepkelių – Dzūkijos NP PAN parkas. Tad liudijančio sertifikato įteikimas tarsi užbaigė stojimo procedūrą, prasidėjusią dar 2007 metais. Tada Marcinkonyse nuoširdaus šio krašto gerbėjo, suomių gamtosauugininko Arto Ahokumpu iniciatyva įvyko Parko ir Čepkelių rezervato specialistų, Marcinkonių ir Merkinės seniūnų susitikimas su PAN parkų fondo vadybininku Vladivojumi Vancura. Direktoriaus pavaduotojo Eugenijaus Drobelio nuomone, stojimą į PAN

Žymanto MORKVĖNO nuotraukoje – sertifikato įteikimo momentas.
Iš kairės Eimutis Gudelevičius, Rūta Baškytė, Mindaugas Lapelė, Aida Mačerinskienė ir Zoltan Kun.

Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka: Vertintojai ir svečiai ant Merkinės piliakalnio.

Iš kairės Yildiray Lise, Alexander Zinke, Žymantas Morkvėnas, Roger Crofts, Mindaugas Lapelė ir Mustafa Yilmaz.

parkų asociaciją paskatino ne tik tai, kad Čepkelių valstybinis rezervatas kartu su Dzūkijos nacionaliniu parku yra vienintelė teritorija Lietuvoje, potencialiai atitinkanti PAN Parkų standartus, bet ir noras, kad į Lietuvą atkeliavusių europinis supratimas, kaip reikia tvarkyti saugomas teritorijas.

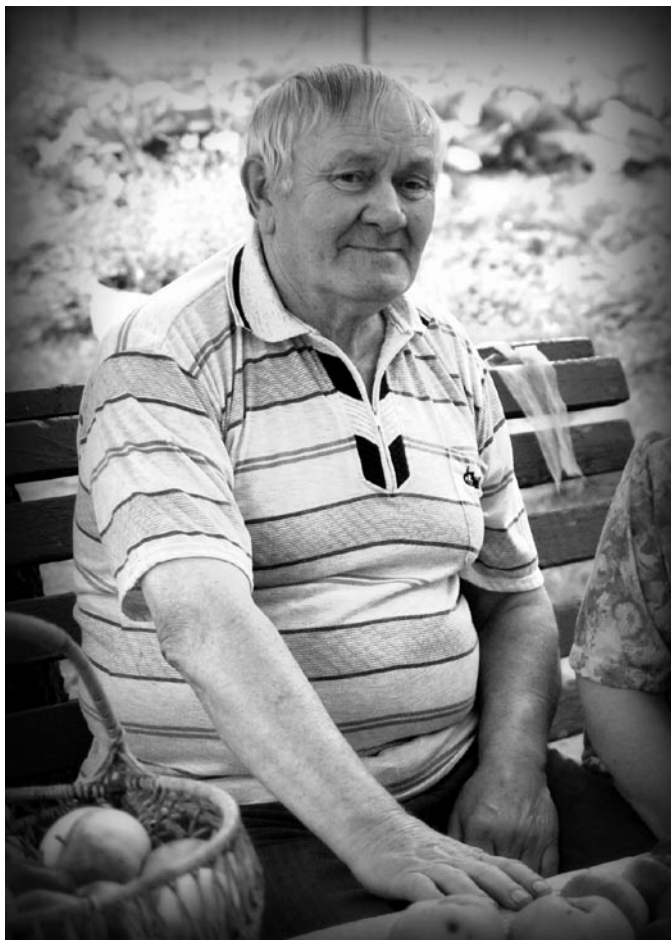
Šiomet liepos mėnesį, po poros metų paruošiamojo darbo, Dzūkijos nacionaliniame parke ir Čepkelių valstybiniame gamtiniame rezervate lankėsi nepriklausomų ekspertų grupė: vyresnysis vertintojas – nepriklausomas aplinkosaugos konsultantas Alexander Zinke, vertintojas – mokslininkas, patariantis aplinkos apsaugos jos politikos ir strategijos klausimais Roger Crofts ir vertintojas iš Lietuvos Baltijos aplinkos forumo atstovas Žymantas Morkvėnas. Jie susipažino su Čepkelių rezervato ir Dzūkijos nacionalinio parko gamta ir lankytiniais objektais, visą savaitę bendravo su direkcijos, savivaldybės institucijų, urėdijų vadovais, specialistais, bendruomenių ir verslo atstovais kad įsitikintų, ar šios abi saugomos teritorijos atitinka aukštus gamtosauuginius reikalavimus, ar siūlomos turizmo paslaugos prilygsta PAN Parkų asociacijos nariams keliamiems reikalavimams. Prie vertintojų prisijungė du stebėtojai iš Turkijos: Yildiray Lise ir Mustafa Yilmaz. Turkijos nacionalinis parkas Kure Mountains taip pat ruošiasi sertifikavimui ir svečiai stengėsi perimti patirtį ruošiant saugomą teritoriją stojimui į PAN Parkų tinklą. Rugsėjo viduryje atkeliavo vertintojų ataskaita su mums labai svarbia išvada:

„Rekomenduojame patvirtinti Čepkelių rezervatą ir Dzūkijos nacionalinį parką kaip naują PAN Parkų tinklo narį ir suteikti oficialų PAN Parkų sertifikatą.“ Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato tapimas Europoje žinomo PAN Parkų tinklo nariu tai ne tik direkcijos darbo įvertinimas, bet ir didelis iššūkis ateičiai, nes dar daug reikia padaryti, kad nacionalinio parko miškai būtų tvarkomi taip, kaip dera saugomai teritorijai, kad į šį procesą aktyviau jungtųsi vietiniai gyventojai ir verslininkai, kad gerėtų turizmo paslaugų kokybė. Kartu su išvada buvo pateiktas ir netrumpas sąrašas pasiūlymų ir pastabų, bei tvarkaraštis, ką ir kada nuveikti, kad pilnai atitiktume PAN Parkų reikalavimus. Vietinė PAN Parkų grupė, vienijanti direkcijos, Druskininkų ir Varėnos savivaldybių, vietos bendruomenių ir verslininkų atstovus, turėtų patvirtinti tvaraus turizmo plėtros strategiją, įvertinti pirmuosius verslo partnerius, pagerinti šios teritorijos pristatymą Druskininkų ir Varėnos turizmo centruose ir atlikti. Namų darbų užduotys direkcijai – tai teisinių ir planavimo dokumentų suderinimas su PAN Parkų koncepcija, pirmieji vienaamžių pušynų pertvarkymo eksperimentai ir dar daug kitų darbų. PAN Parko vardą reikia pateisinti nuolatine veikla, nes po 5 metų vėl teks pateikti įrodymus, kad galime naudoti visai Europai žinomą emblema.

**Algimantas ČERNIAUSKAS,
Mindaugas LAPELĖ**

Kalėdų žvaigždė ir kitos žiemos laiko įdomybės Merkinėje

Kalėdų pirmoji diena – tarytum advento tąsa, daugumoje Lietuvos kaimų linksminis pradedama antrąją Kalėdų dieną. Tarpukario Merkinėje taip pat pirmą dieną visi praleisdavo tik savo šeimos rate ir bažnyčioje (buvo laikomos trejos mišios: pirmos vos tik praašus – rarotinės, antros – piemenėlių ir trečios užgimusio Jėzaus). Antrą Kalėdų dieną Merkinėje atlaidas – važiuodami iš bažnyčios užsukdavo pasibūt giminaičiai, o trečią dieną vieni kitus lankydavo jau ir kaimynai. Visgi vienas įdomiausių ir linksmiausių įvykių miestelyje vykdavo būtent pirmąją Kalėdų dieną – po rarotinių pamaldų dvi grupės berniukų, nešinių Kalėdų žvaigždė aplankydavo ir pasveikindavo kiekvienus namus. Taip apie Kalėdų žvaigždės kelionę ir kitas žiemos linksmybes pasakoja Merkinės senbuviai:

„Trys karaliai vaikščiodavo su kardais, išsiteplioje, su barzdom, vaikai gaudavo per pečius su tais kardais, nu tokie mediniai būdavo.“ Juozas Bakanauskas, g. 1932 m.

Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka, 2008 m.

Pasakoja **Petras BAKANAUSKAS**,
g. 1922 m., Merkinė:

„Atsimenu, dar pats nešiojau. Padaryta žvaigždė, ant ašies sukdavosi, o vidury žvakė degė. Didelė buvo tokia, didumo kokio metro. Darydavo iš seno medinio rėčio ir tuos ragus dadėdavo. Prie rėčio pritvirtinti ragai iš medžio ir popieriais apklijuota raudonais. Pešdavosi, stengdavosi vieni kitiems rūbus suplėšyt, kad mažiau nuveit. Net iki Bingelių nuveidavom.“

Pasakoja **Ona GIEDRAITYTĖ SASNAUSKIENĖ**,
g. 1924 m., Merkinė:

„Vaikai daugiausia vaikščiodavo, paaugliai ir berniukai dažniausiai, jau mergaitės ne, berniukai susitaria. Nu va ir Merkinė, kaip cerkvė, tai čia buvo viena pusė, o in tenai jau buvo kita pusė, vieni čia su žvaigžde vaikščiojo ir kiti ten. Kur jau žino kuris turtingesnis arba tarnautojai: nuovados viršininkas buvo, tai jie, kiekvienas stengėsi kad pirma. Tai dar su žvaigžde, tai galima ir antrąkart užeit ir pasveikyt. Inaina su žvaigžde, pasuka, vidurin žvakė indėta būna, nu ir kai pasuka, ta žvakė dega ir gieda „Sveikas, Jėzau gimusis“, nu jau vieną pūntą ir aina... Kalėdų žvaigždė buvo padaryta iš popieriaus, gi visokių popierių buvo, papuošdavo ir vidurin lankelis buvo ir žvakė veizdėdavo, o žvaigždė šešiakampė būdavo, nu ir kap pasuka, tai sukas gražiai. Ir tas kotas tokis, an koto padaryta, kad jau suktųs. Ir tada, kai jau atgieda „Sveikas, Jėzau gimusis“, tada jau šeiminykas duoda tį kiek, duoda visaip, ir du litu, ir kai kur turtingesnis – penkis litus arba ir centais duoda, nu nevysi gi turėdavo. Tik pinigais duodavo, kiek kas išgali. Nu tai paskui jau jie patys suaina, daugiausia keturi penki berniukai eidavo ir dalindavosi, pasidalina, kad jie užsidyrba. Jau tėvam neatiduoda, jau jų būna, ką jau jie nori gali pirkėti. Dar ir susimuša, ir vienos pusės jau nori, kur turtingesni, kur daugiau duoda, tai jau ir šitie laksto, kad pirma jau. Eidavo per Kalėdas tik pirmą dieną Kalėdų, antrą dieną jau ne, ir per Naujus metus.

O per Naujus metus dar ir orkestras ėjo po visą Merkinę, buvo žydų ir lietuvių orkestras, bet ėjo sveikyt tai tiktai lietuvių ir prie kiekvieno namo „Ilgiausių metų gieda“, kambarin neidavo, bet jau lauke. Daugiau negu dvidešimt žmonių orkestre. Nu jau žinot tos trūbos, tai vis tiek, jau seilių prisirenka, tai jau kap kurios užšąla, tai jau užėina, kur jau pas ką, pas pažinstamus, užėina kambarin, tai kaip šilta, tai ar an plytos, ar an pečiaus tas trūbas padeda, jau jos atšyla, nusileidžia tie ledai, tada iššluosto ir vėl aina toliau. Taigi Merkinė, dabar tai, ir tai jau daug, bet anksčiau tai namas prie namo. Čia Vylniaus gatvė, taigi nebuvo, kad daržai būt ar kas, ne, va jau čia mūs buvo, dar toliau tenai buvo sušylka, kur džiovino grybus, ir paskui Sergejus namą buvo pasistatęs, tai jau toliau gyveno. Ir eidavo, ir sveikindavo su Naujais metais. Tada išeina šeiminykas ir paduoda, kiek duoda, jie jau nenusako kiek, nu o paskui kur susrenka, jie degtinės nusiperka ar ką ir išgeria visi.

Merkinėn buvo taip: vieni lietuviškai, o kiti lenkiškai, jau jie maždaug žino, kurioj kaip, tai kur jau lenkai – lenkiškai gieda, o kur lietuviai – lietuviškai. Dar pas mus ir rusų buvo, taigi rusų dviem savaitėm vėliau, vienas buvo paauglys rusiukas, nu tai jis tik vienas, tai su mama vaikščiojo, nu puola, galvojat, kad ir anksčiau, pamato tai susmuša, kiekvienas nori, ir kitas tai susmuša ar kap.

O per Tris Karalius tai trys karaliai būdavo apsirengia ir aina. Jau prie bažnyčios jau ciej karaliai stovi ir laukia, kap cik pašvencina kreidą, tai pastveria ir jau tadu aina ir aina, vieni savo galan, kici savo, tai jau inaina ir jau pamato, kad kryželiai

„Kai užėjo neramūs laikai, tai nustojo vaikščiot.“
Ona Giedraitytė Sasnauskienė, g. 1924 m.
Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka, 2008 m.

an durų yra: Kaspar, Maspar ir Baltazas, jau buvo trys raidės ir kryžiukai an pagrindinių durų, jau ir neateina, o kur jau nėra dar tų kryžiukų, tai jau, reiškia, dar nebuvo, tai jau jie inaina, užrašo raides ir jau „Sveikas, Jėzau gimusis“ užgieda arba „Iš rytų trys karaliai“ ir viskas, ir išeina, eina jau toliau, kiek susirenka, tai tadu jau pasidalina. Tai žinai, jau būdavo aina suaugis vienas prie vaikų, aina, ba rūbus gi ima plėšyt, popieriniai rūbai gi buvo, tai jau, žinai, apgina. O jie apsirengi paprastai per Kalėdas ir Naujus metus, kas kuo turi, o Trys karaliai tai iš popierių jau darydavo tuos rūbus. Spalvoti buvo, kepurės vienos stačios, kitos apvalios.“

(Tęsinys kitame nr.)

Užrašė Dalia BLAŽULIONYTĖ

Folkloro ansamblio „Kupolė“
dainuojamų dainų, giesmių,
pasakojimų, šokių ir žaidimų
pateikėjai iš Puvočių, Kašėtų,
Marcinkonių, Margionių,
Kabelių, Ašašnykų,
Druskininkų, Šklėrių kasmet
sulaukia Trijų Karalių
apsilankymo iš Kauno.
Nuotraukos autorius Mečys
PALŠAUSKAS „Kupolė“
Kašėtų kaime pas muzikantą
Petrą Kašėtą.

Kukumbalio „infekcija”

Merkinės Vinco Krėvės gimnazijos salė sunkiai sutalpino visus atėjusius į neeilinę šventę – „Kukumbalio” dešimtmetį. Dešimtmetis dešimtmečiui nelygus – jaunam kolektyvui, kur mokiniai keičiasi kas kelis metus, tai tikrai ilgas laiko tarpas, per kurį surengta gausybė koncertų, išleisti 3 kompaktinės plokštelės, per kurį arti 80 jaunų žmonių buvo „užkrėsti” šio krašto tradicijomis, dainomis bei žaidimais ir patyrė kūrybos džiaugsmą ir tą gerumą, atsirandantį dalinantis savo talentu su kitais.

Kaip tikrasis Kukumbalis skaidriu šaltiniuotu vandeniu papildė Merkio gelmes, taip ir „Kukumbalio” klubas gaiviai įsilieja į sraunią ir verpetuotą folklorinio judėjimo srovę. Šio judėjimo ištakos praeitame šimtmečio, aštuntojo dešimtmečio pradžioje, kai domėjimasis savo krašto praeitimi ir kultūra tapo savotišku atsaku sovietinio gyvenimo beprasmiškumui. Tada, tolimaisiais 1971 metais susikūrė ir Marcinkonių, Žiūrų kaimų etnografiniai ansambliai, o 1973 m. pradėjo savo kelią festivalis „Skamba skamba kankliai”, užpildęs Vilniaus senamiesčio kiemus liaudiška muzika ir šokiais. Mano kartos studentams tai buvo nepamiršamos lietuviybės pamokos ir daugelį tada matytų žmonių vėliau teko sutikti Sąjūdžio mitinguose ar Seimo prieigose 1991 metų sausyje. Vargu ar būtų atsiradęs ir dabartinis „Kukumbalis” be tos 8-ajame dešimtmetyje kilusios bangos, be Marcinkonių ir Žiūrų ansamblių 40-

ties metų veiklos ir garsiojo Vilniaus universiteto „Ratilio” ansamblio. Žiūrėdamas į ant scenos netelpantį esamų bei buvusių dainininkų būrį ir salėje susirinkusius jų tėvus, brolius, seseris ar draugus, nejučiomis pagalvojau – tikrai ta meilės savo kraštui ir jo kultūros lobiams „infekcija”, kurią jau dešimt metų platina „Kukumbalis” yra aktyvi, veiksminga ir, ko gero, nepagydoma. Todėl, kaip pastovus „Kukumbalio” gerbėjas, norėčiau palinkėti klubo vadovams Ritai ir Vytautui Černiauskams bei visam įvairiaamžiam kolektyvui to tikrojo į Merkių sruvenančio Kukumbalio veržlumo, naujų idėjų ir išraiškos formų tuose pat Kukumbalio krantuose.

Mindaugas LAPELĖ

*Vienas pirmųjų „Kukumbalio” koncertų Marcinkonyse.
Autoriaus nuotrauka.*

VISAIS metų laikais graži yra dzūkų šilų ir panemunių gamta. Dzūkijoje dar gyvuoja senoviniai kaimai, senieji amatai ir verslai. Dzūkijos nacionalinio parko darbuotojai Jums padės suprasti svarbiausią Dainavos krašto savybę – etnokultūra gyva gali būti tik tada, kai senolio poringei pritaria čia pat almantis šaltinis. Brangūs lankytojai, atvykęs į šį kraštą, gerbk ir tausok jo taurų grožį.

Išsamią informaciją apie Parką ir Čepkelių rezervatą visi svečiai gali sužinoti lankytojų centruose:

Marcinkonyse: Šilagėlių g. 11, Marcinkonys, LT - 65303, Varėnos r., tel. 8 310 44466, faks. 8 310 44471; elektroninis paštas: info@dzukijosparkas.lt

Merkinėje: Vilniaus g. 3, Merkinė, LT - 65334, Varėnos r., tel./faksas 8 310 57245
Elektroninis paštas: merkine@dzukijosparkas.lt
„Šalčinį” rasite ir interneto tinklalapyje www.dzukijosparkas.lt

ŠALČINIS

Adresas: Vilniaus g. 3,
Merkinė, LT - 65334, Varėnos r.
Tiražas 1500 egz.

Redkolegija: E. DROBELIS, H. GUDAVIČIUS,
A. ČERNIAUSKAS, M. LAPELĖ,
R. NORKŪNAS
Maketuotojas: V. ČERNIAUSKAS

Spausdino UAB „Albagrafija”
Pulko g. 96, LT - 62133, Alytus
Tel. 8 315 74140
El. p. alba@infoseka.lt
Laikraštis atspausdintas ant popieriaus,
pagaminto iš antrinių žaliavų.